

Теория на електронните схеми

Чувствителност на електронни схеми: Методи за анализ на чувствителност

Доц. д-р инж. Тодор Тодоров

Катедра Електронна техника, ФЕТТ

Технически университет – София

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

*„Организационна и технологична инфраструктура за учене през
целия живот и развитие на компетенции”*

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

Съдържание

- Образователни цели
- Методи за анализ на чувствителност
- Теорема на Телеген
- Определяне и свойства на присъединената схема
- Пример

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

Образователни цели

След изучаването на този раздел вие ще трябва да можете:

- Да дефинирате различните видове чувствителност
- Да дефинирате различните методи за анализ на чувствителност
- Да разбирате същността на теоремата на Телеген и да можете да я прилагате на практика
- Да познавате свойствата на присъединената схема и как тя се получава от дадената схема

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

ВИДОВЕ ЧУВСТВИТЕЛНОСТ

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

Чувствителност в постояннотокова област

Измененията на параметрите на схемните елементи (вкл. поради влиянието на температура, влага, стареене и др.) води до промяна на токовете и напреженията в схемата. Тогава функцията на относителната чувствителност $S_{x_i}^T$ се дефинира както

$$S_{x_i}^T = \frac{\partial T}{\partial x_i} \frac{x_i}{T}, \text{ където } T \text{ е ток или напрежение}$$

Или като функция на полуотносителната чувствителност:

$$S_{x_i}^T = \frac{\partial T}{\partial x_i} x_i$$

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

Чувствителност в честотна област

Чувствителността на $T(p) = |T(p)| e^{j\theta(p)}$ спрямо измененията на параметрите се дефинира като комплексна величина:

$$S_{x_i}^T = \frac{\partial T(p)}{\partial x_i} \frac{x_i}{T(p)} = S^{|T(p)|}_{x_i} + j\theta(p) S^{\theta(p)}_{x_i}$$

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

Чувствителност във времева област

Чувствителността на схемната функция спрямо измененията на параметрите в преходен режим се дефинира за определен момент от времето

$$S_{x_i}^T = \frac{\partial T(t)}{\partial x_i} \frac{x_i}{T(t)} \Big|_{t=t_j}$$

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

МЕТОДИ ЗА АНАЛИЗ НА ЧУВСТВИТЕЛНОСТ

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

Теоретичен метод

- Методът за изчисляване на чувствителността, който е пряко свързан с нейната **дефиниция** се състои в следното:
  - Изчислява се схемната функция **T** при номинални стойности на параметрите
  - След това за всяко малко нарастване на **x_i** ($\Delta x_i \rightarrow 0$), $i=1,2\dots n$, се определя съответното изменение **ΔT**

$$\frac{\partial T}{\partial x_i} = \frac{\Delta T}{\Delta x_i}$$

- Този метод е равносилен на числено диференциране и има неговите недостатъци – ниска точност при изчисляване на разлики между приблизително равни величини и голям брой изчисления

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

Метод на символните функции

- Методът на *символните функции* за изчисляване на чувствителността се използва, когато е известна схемната функция ***T*** в символен или числено-символен вид, напр.

$$T(p) = - \frac{\frac{C_1}{C_4} p^2}{p^2 + p \left(\frac{C_1}{R_5 C_3 C_4} + \frac{1}{R_5 C_4} + \frac{1}{R_5 C_3} \right) + \frac{1}{R_2 R_5 C_3 C_4}}$$

- Частните производни могат да се намерят чрез диференциране на ***T***
- За големи схеми този метод е свързан със сложни изчисления и загуба на точност

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

Метод с нараствания

- Методът *с нарастванията* (с модели на чувствителността) се прилага широко в практиката за изчисляване на променливотокова чувствителност от първи ред
- Частните производни на схемната функция се изчисляват чрез умножение на определените при анализа матрично-векторни параметри на електронната схема, вместо с диференциране
- Характерни за този метод са нагледната представа и физическата интерпретация на влиянието на параметричните промени върху матрично-векторните параметри на електронните схеми

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Метод на присъединените схеми

- Методът на присъединените схеми за анализ на чувствителност се основава на едно от приложенията на *теоремата на Телеген*, а именно за съотношенията между токовете и напреженията в две схеми с еднаква топология
- При него след анализ на изходната и присъединената схема, частните производни на схемната функция се изчисляват като произведения на съответни токове и напрежения в клоните
- Това е най-ефективният метод за анализ на многопараметрична чувствителност на електронни схеми

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

ТЕОРЕМА НА ТЕЛЕГЕН

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

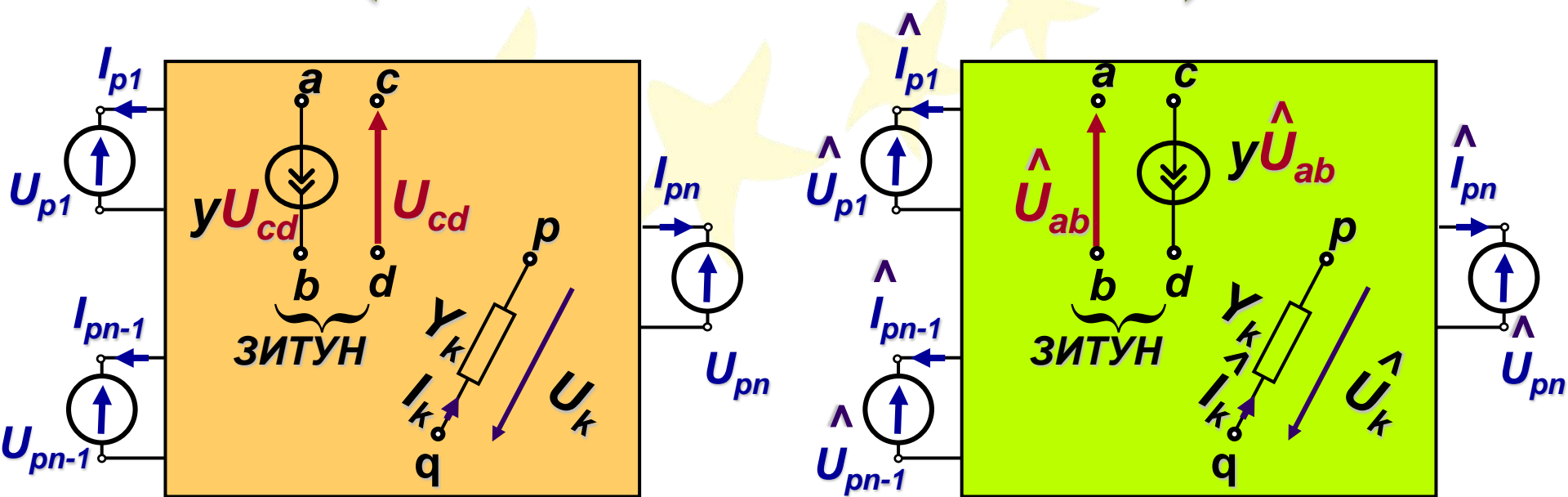
„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

Теоремата на Телеген, изразява съотношенията между токовете и напреженията в две схеми с еднаква **ТОПОЛОГИЯ**, т.е.

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

При еднаква номерация на клоните и възлите и
избор на еднакви положителни посоки на токовете
и напреженията в двете схеми N и $\hat{N}$,
съществува равенство между топологичните
матрици

$$[N] = [\hat{N}]$$

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

*„Организационна и технологична инфраструктура за учене през
целия живот и развитие на компетенции”*

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

Означения

$\hat{[N]}$	Матрица на сеченията на $\hat{N}$
$\hat{u}_k$	Напрежения в клоните на $\hat{N}$
$\hat{i}_k$	Токове в клоните на $\hat{N}$
$\hat{u}$	Възлови напрежения на $\hat{N}$

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

Теорема на Телеген

Теоремата на Телеген утвърждава, че между токовете и напреженията на две схеми с еднаква топология (N и $\hat{N}$) съществуват зависимостите

$$[\hat{u}_k]^t [i_k] = [\hat{i}_k]^t [u_k] = 0$$

или в скаларен вид

$$\sum_{k=1,l} \hat{u}_k i_k = \sum_{k=1,l} \hat{i}_k u_k = \sum_{k=1,l} i_k \hat{u}_k = \sum_{k=1,l} u_k \hat{i}_k = 0$$

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

$$[\hat{u}_k]^t [i_k] = [i_k]^t [u_k] = 0$$

$$\sum_{k=1,l} \hat{u}_k i_k = \sum_{k=1,l} \hat{i}_k u_k = \sum_{k=1,l} i_k \hat{u}_k = \sum_{k=1,l} u_k \hat{i}_k = 0$$

Тези зависимости нямат физически смисъл на “сума от моментните мощности на всички клони”, тъй като токовете и напреженията са в две различни схеми N и $\hat{N}$

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

Доказателство на теоремата на Телеген

$$[\hat{u}_k]^t [i_k] = [\hat{i}_k]^t [u_k] = 0$$

Разглежда се едно от произведенията, например първото, векторът на напреженията в клоните $[u_k]$ се изразява чрез вектора на възловите напрежения $[u]$ и според първия закон на Кирхов се получава:

$$[\hat{u}_k]^t [i_k] = ([\hat{N}]^t [\hat{u}])^t [i_k] = [\hat{u}]^t [\hat{N}] [i_k] = 0$$

с което теоремата на Телеген за двете схеми с еднаква топология N и N е доказана

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

Обобщение

- Всички разсъждения и изводи са направени за моментните стойности на токовете и напреженията в схемите N и $\hat{N}$.
- Те остават в сила и за изображенията на токовете и напреженията, получени с преобразуването на Лаплас. Теоремата на Телеген за комплексните амплитуди е

$$[\hat{U}_k]^t [I_k] = [\hat{I}_k]^t [U_k] = [U_k]^t [\hat{I}_k] = [I_k]^t [\hat{U}_k] = 0$$

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

- Тъй като единственото условие за верността на теоремата на Телеген е еднаквостта на топологията на разглежданите схеми, схемата $\hat{N}$ може да се получи от N при малки изменения на нейните параметри, а от там и на токовете и напреженията в нея - Δi_k и Δu_k
- Като се приложи теоремата на Телеген за този случай ще се получат скаларните уравнения

$$\sum_{k=1,l} \hat{u}_k (i_k + \Delta i_k) = 0$$

$$\sum_{k=1,l} \hat{i}_k (u_k + \Delta u_k) = 0$$

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

$$\sum_{k=1,l} \hat{u}_k (i_k + \Delta i_k) = 0$$

$$\sum_{k=1,l} \hat{i}_k (u_k + \Delta u_k) = 0$$

$$\sum_{k=1,l} \hat{u}_k i_k + \sum_{k=1,l} \hat{u}_k \Delta i_k = 0$$

$$\sum_{k=1,l} \hat{i}_k u_k + \sum_{k=1,l} \hat{i}_k \Delta u_k = 0$$

- **Следователно**

$$\sum_{k=1,l} \hat{u}_k i_k = 0 \quad \sum_{k=1,l} \hat{u}_k \Delta i_k = 0$$

$$\sum_{k=1,l} \hat{i}_k u_k = 0 \quad \sum_{k=1,l} \hat{i}_k \Delta u_k = 0$$

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

$$\sum_{k=1,l} \hat{u}_k \Delta i_k = 0$$

$$\sum_{k=1,l} \hat{i}_k \Delta u_k = 0$$

- От изваждането на левите и десните страни на зависимостите, в които участват промените на токовете и напреженията в клоните на схемата **N**, следва

$$\sum_{k=1,l} (\hat{u}_k \Delta i_k - \hat{i}_k \Delta u_k) = 0$$

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

$$\sum_{k=1,l} (\hat{u}_k \Delta i_k - \hat{i}_k \Delta u_k) = 0$$

$$[\hat{u}_k]^t [\Delta i_k] = [\hat{i}_k]^t [\Delta u_k] = 0$$

- Аналогична е зависимостта и за комплексните амплитуди / постоянно-токовите величини

$$[\hat{U}_k]^t [\Delta I_k] = [\hat{I}_k]^t [\Delta U_k] = 0$$

$$[\hat{U}]^t [\Delta I] = [\hat{I}]^t [\Delta U] = 0$$

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

Теорема на Телеген - обобщен запис

$$[\hat{U}]^t [\Delta I] = [\hat{I}]^t [\Delta U] = 0$$

- Известно е, че единственото условие за верността на теоремата на Телеген е еднаквостта на топологията на разглежданите схеми, а горната зависимост е получена при малки изменения на параметрите на $\mathbf{N}$, а от там и на токовете и напреженията в нея - ΔI и ΔU
- ***Този обобщен запис на теоремата на Телеген е в основата на метода на присъединените схеми***

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

ОПРЕДЕЛЯНЕ И СВОЙСТВА НА ПРИСЪЕДИНЕНАТА СХЕМА

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

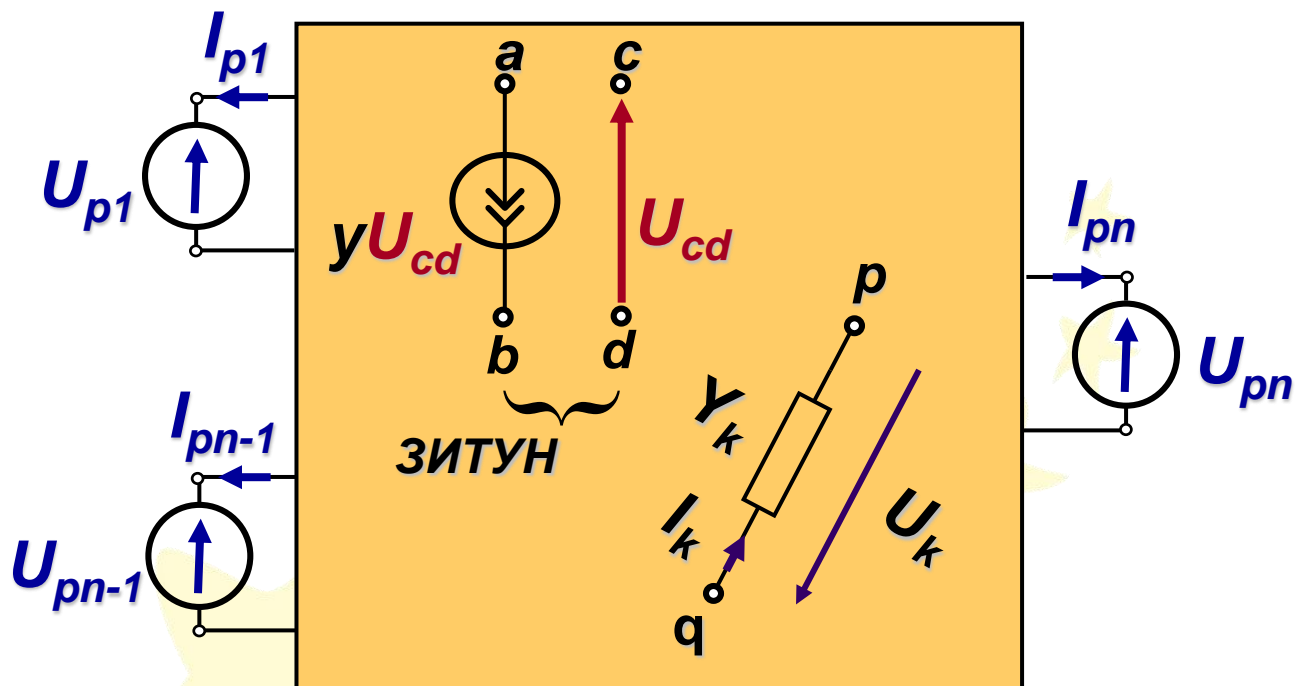
***„Организационна и технологична инфраструктура за учене през
целия живот и развитие на компетенции”***

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

$N \hat{N}$

- Всяка електронна схема може да се разглежда като съставена от два вида клони: **клони със задаващи източници и клони без задаващи източници**

Европейски съюз

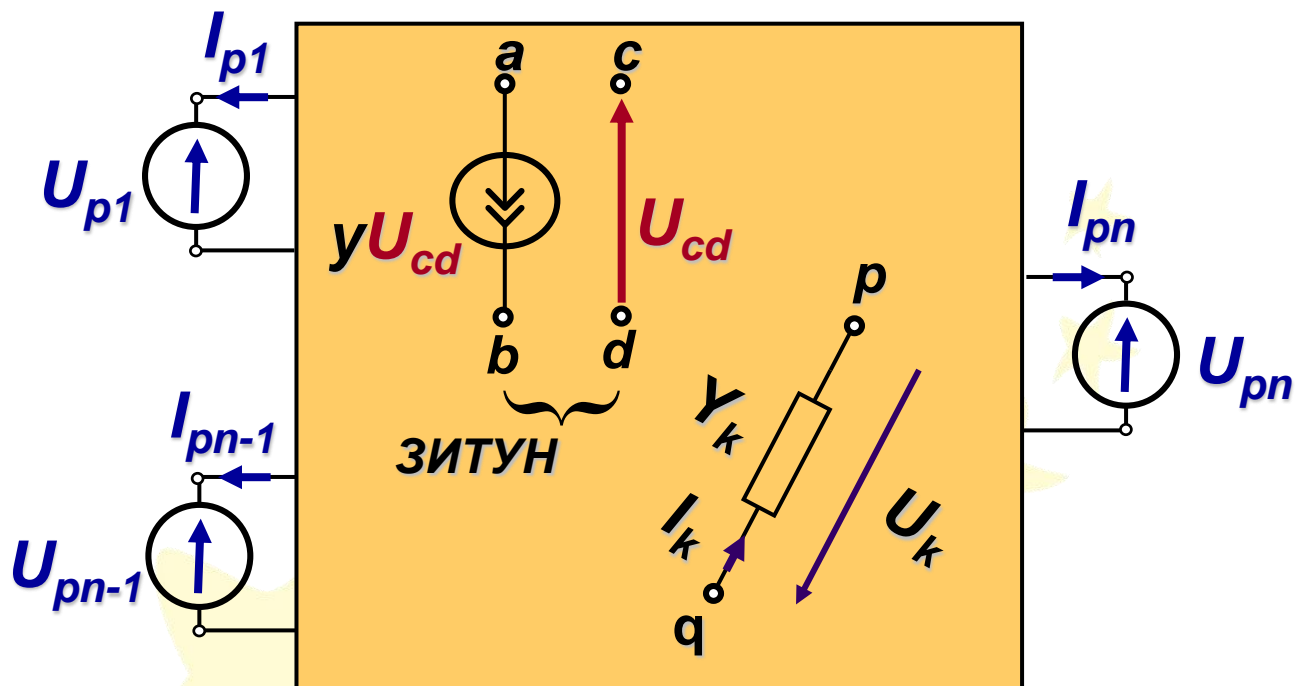
ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

$N \hat{N}$

- Клоните, на брой n , със задаващи източници са изнесени извън схемата
- Електрическите величини на така получените полюси са означени с индекс p

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

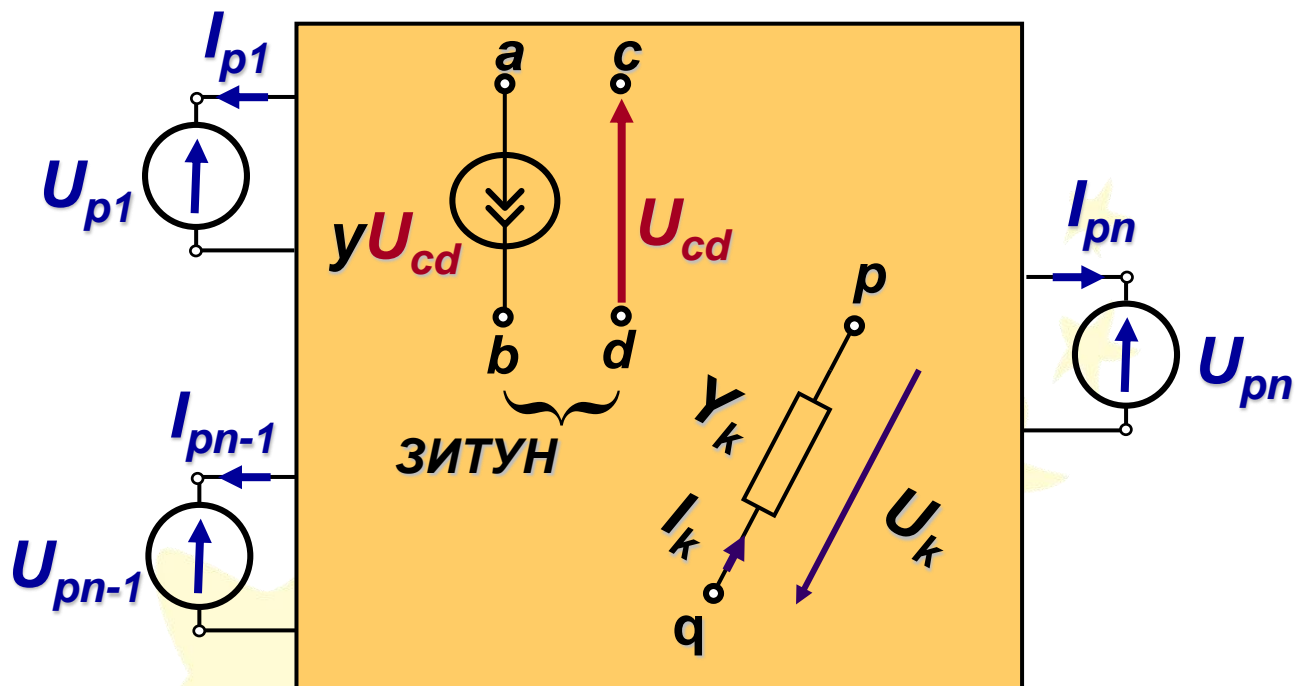
„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

$N \hat{N}$

- Останалите клони вътре в схемата се характеризират с напрежения U_k и токове I_k

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

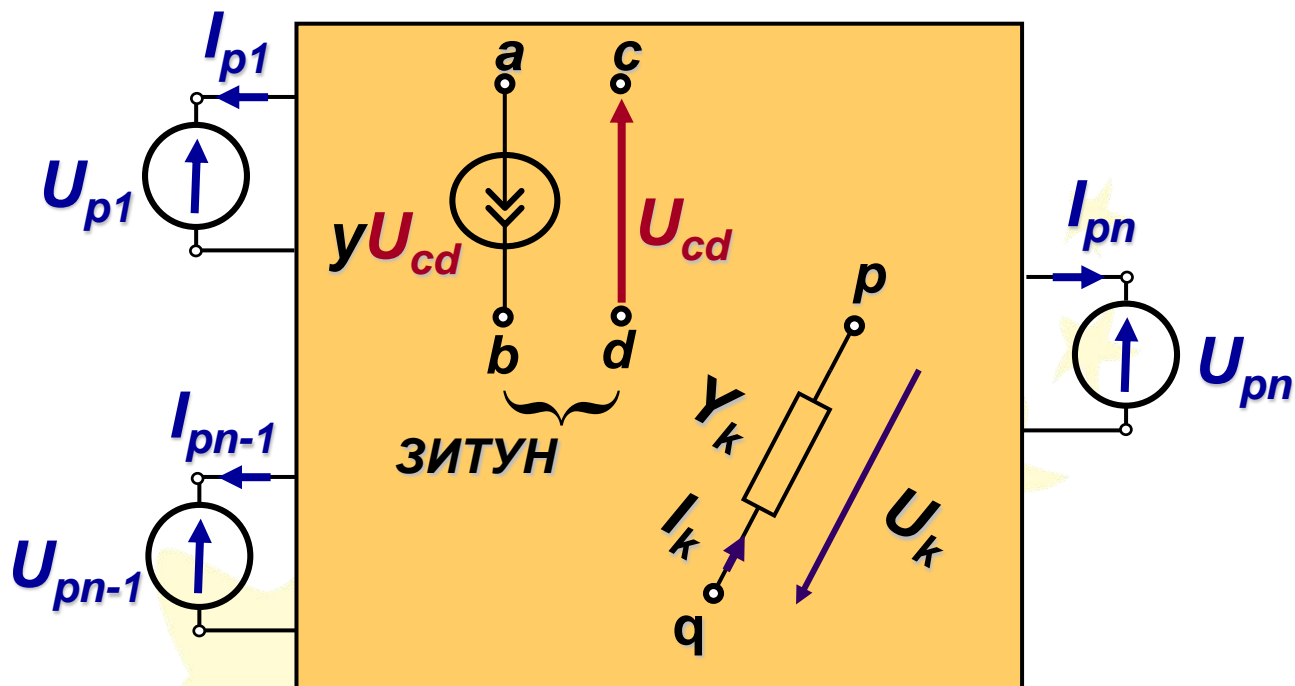
„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

$N \hat{N}$

- **Положителните посоки на токовете и напреженията в двата вида клони са избрани да са взаимно противоположни от съображения за единство при тяхното разглеждане**

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

Λ

Две линейни схеми N и $\hat{N}$ с независещи от времето параметри, се наричат **взаимно присъединени**, ако за тях са изпълнени следните условия:

1. Схемите с N и $\hat{N}$ имат еднаква топология, т.е. в сила е съотношението

$$[N] = [\hat{N}]$$

За ЗИТУН в ролята на управляващо напрежение се разглежда напрежението на отворен клон

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

2. За компонентните матрици е валидно съотношението

$$\hat{[Y_k]} = [Y_k]t$$

Доказателство:

- За схеми, съставени от u – *клони* без задаващи източници, компонентните уравнения са следните

$$[I_k] = [Y_k] [U_k]$$

$$\hat{[I_k]} = \hat{[Y_k]} \hat{[U_k]}$$

- От теоремата на Телеген следва

$$\hat{[U_k]}t [I_k] = \hat{[I_k]}t [U_k]$$

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

$$\hat{[U_k]}^t [Y_k] [U_k] = (\hat{[Y_k]} \hat{[U_k]})^t [U_k]$$

$$\hat{[U_k]}^t [Y_k] [U_k] = \hat{[U_k]}^t \hat{[Y_k]}^t [U_k]$$

$$\hat{[U_k]}^t [Y_k] [U_k] - \hat{[U_k]}^t \hat{[Y_k]}^t [U_k] = 0$$

$$\hat{[U_k]}^t ([Y_k] - \hat{[Y_k]}^t) [U_k] = 0$$

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

- Тъй като в общия случай

$$\hat{[U_k]} \neq 0 \quad [U_k] \neq 0, \text{ следва, че } [Y_k] - [\hat{Y}_k]^t = 0$$

$$\hat{[Y_k]}^t = [Y_k]$$

След
транспониране
на двете страни

$$\hat{[Y_k]} = [Y_k]^t$$

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

*„Организационна и технологична инфраструктура за учене през
целия живот и развитие на компетенции”*

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

- **Следствие:** За матриците на проводимостите на схемите N и $\hat{N}$ е валидно съотношението

$$\hat{[Y]} = [Y] t$$

Доказателство:

$$[Y] t = ([N] [Y_k] [N])^t = [N] [Y_k]^t [N]^t = [N] \hat{[Y_k]} [N]^t$$

||

$$\hat{[Y]}$$

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

3. Полюсните матрици на схемите N и $\hat{N}$ са свързани със съотношението

$$[\hat{Y}_p] = [Y_p]t$$

Доказателство:

- За полюсните уравнения на двете схеми с отчитане на взаимно противоположната посока на тока и напрежението във всеки клон със задаващ източник, се записва

$$[I_p] = - [Y_p] [U_p]$$

$$[\hat{I}_p] = - [\hat{Y}_p] [\hat{U}_p]$$

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

- Прилага се теоремата на Телеген за полюсните величини

$$\hat{[U_p]}^t [I_p] = \hat{[I_p]}^t [U_p]$$

$$\hat{[U_p]}^t (-[Y_p][U_p]) = (-\hat{[Y_p]} \hat{[U_p]})^t [U_p]$$

$$-\hat{[U_p]}^t [Y_p] [U_p] = -\hat{[U_p]}^t \hat{[Y_p]}^t [U_p]$$

$$\hat{[U_p]}^t ([Y_p] - \hat{[Y_p]}^t) [U_p] = 0$$

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

- Тъй като в общия случай

$$\hat{[U_p]} \neq 0$$

$$[U_p] \neq 0$$

, следва, че

$$[Y_p] - [\hat{Y}_p]^t = 0$$

$$\hat{[Y_p]}^t = [Y_p]$$

След
транспониране
на двете страни

$$[\hat{Y}_p] = [Y_p]^t$$

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

4. Независимите източници в двете схеми N и $N^{\wedge}$ са еднакви по вид

- **Разгледаните четири свойства се използват за получаването на присъединената схема $N^{\wedge}$ от дадената схема N**

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

ПРИМЕР

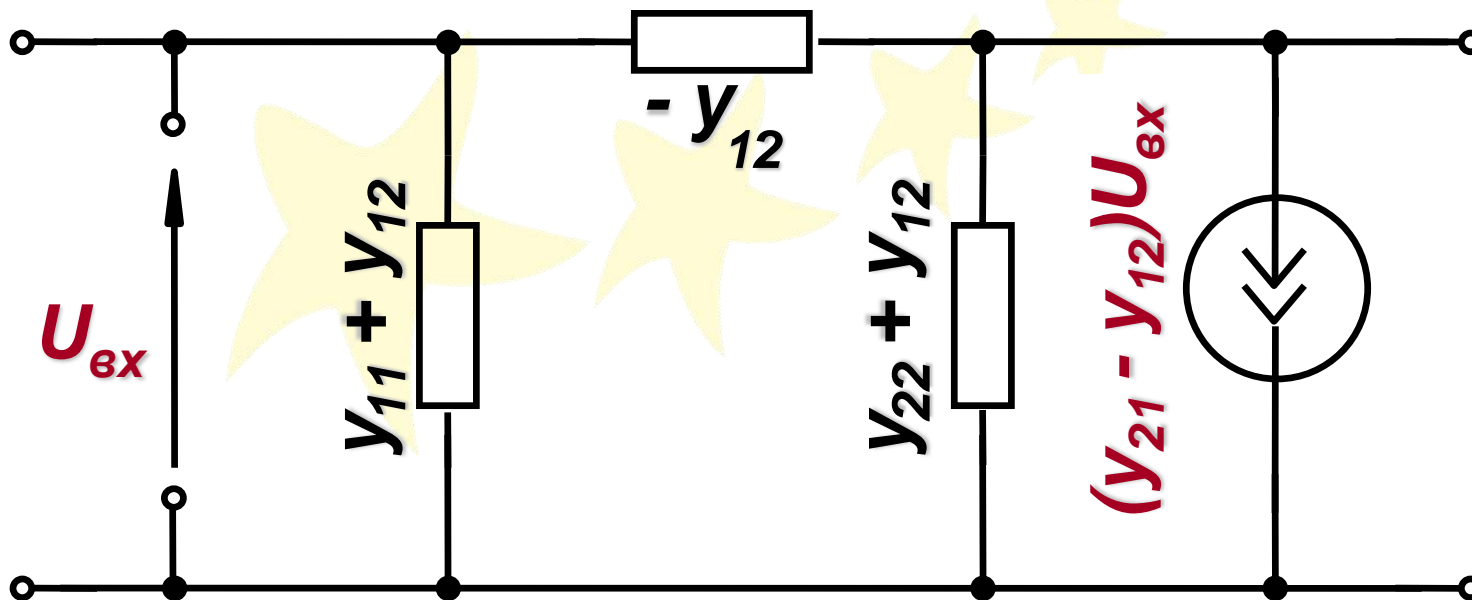

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042
„Организационна и технологична инфраструктура за учене през
целия живот и развитие на компетенции”
Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Да се построи присъединената схема $\hat{N}$ на П-образния модел

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

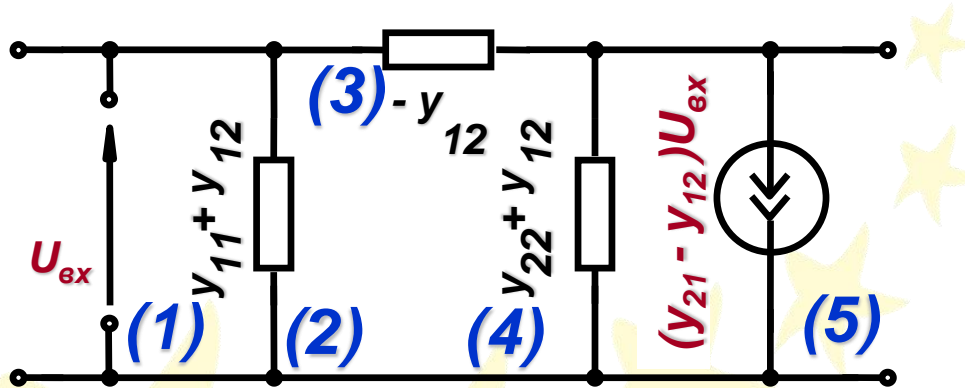
„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

Съставя се компонентната матрица $[Y_k]$ и се прилага свойство 2:

$[Y_k]=$

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
(1)					
(2)		$y_{11}+y_{12}$			
(3)			$-y_{12}$		
(4)				$y_{22}+y_{12}$	
(5)	$y_{21} - y_{12}$				

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042
 „Организационна и технологична инфраструктура за учене през
 целия живот и развитие на компетенции”
 Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
 Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
 съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

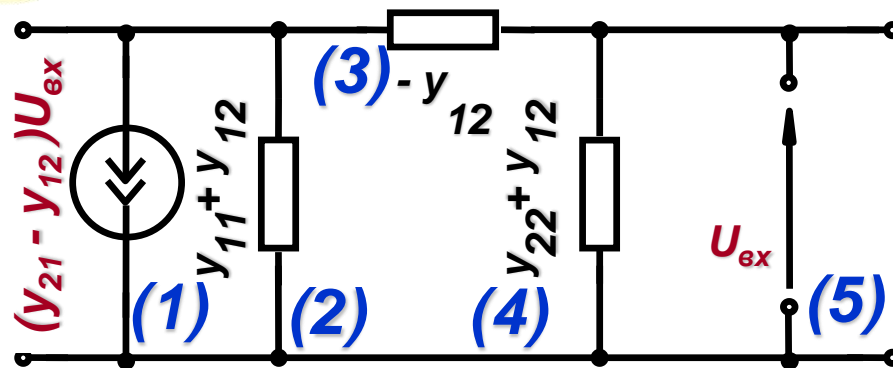

Компонентната матрица се транспонира : $[Y_k]^t =$

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
(1)					$Y_{21} - Y_{12}$
(2)		$Y_{11} + Y_{12}$			
(3)			$-Y_{12}$		
(4)				$Y_{22} + Y_{12}$	
(5)					

$$\hat{[Y_k]} = [Y_k]^t$$

Синтезира се схемата $\hat{N}$

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

Следователно, в присъединената схема у-клоните запазват местата си, а клонът със зависимия източник разменя мястото си с клона на управляващото напрежение.

Европейски съюз

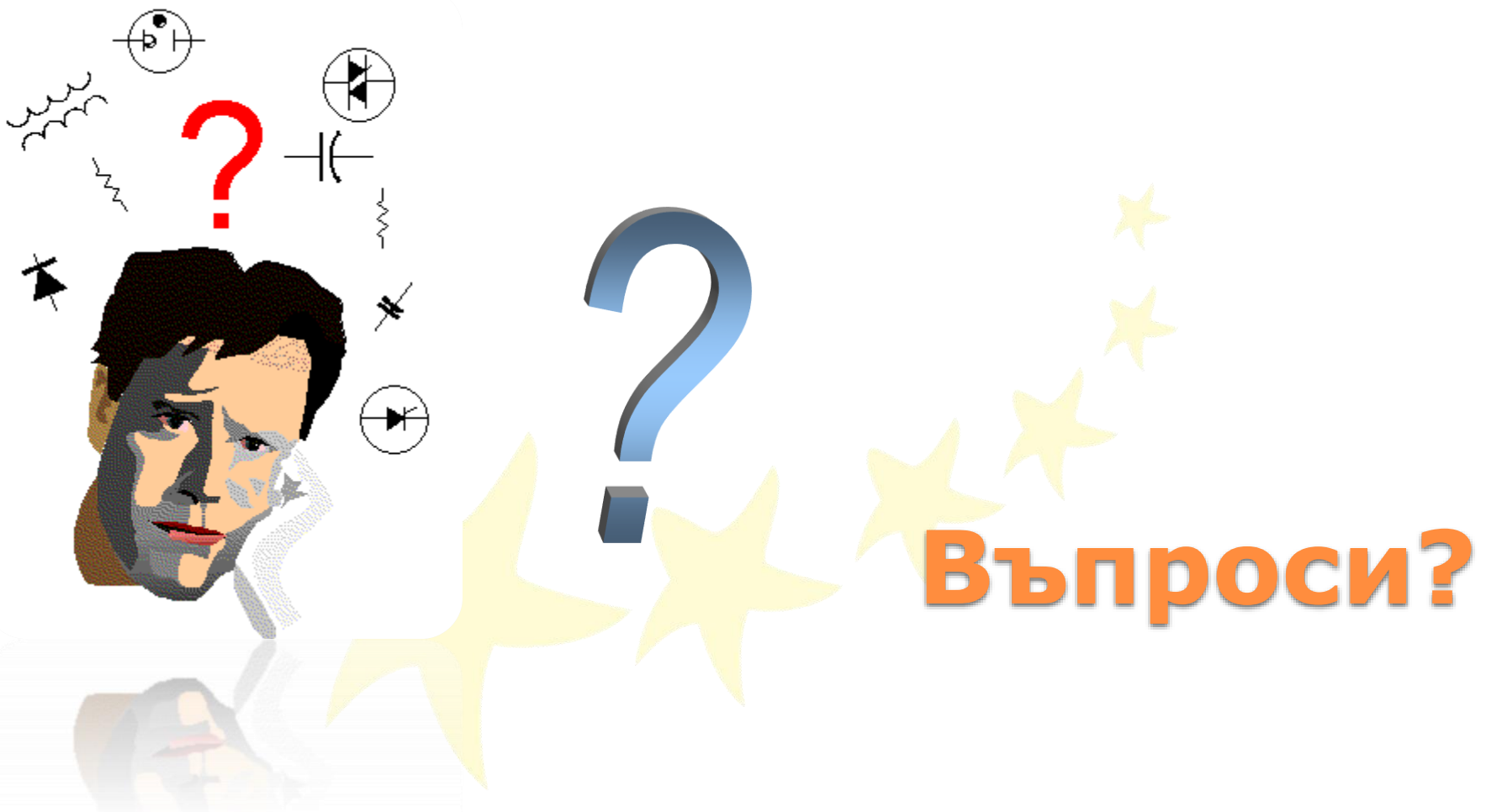
ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

ttodorov@tu-sofia.bg

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд